

SIGMA

**Yönetişim ve Yönetimin İyileştirilmesi için Destek
Esas olarak AB tarafından finanse edilen bir OECD ve Avrupa Birliği ortak girişimi**

**ORTA VE DOĞU AVRUPA'DA KANUN TASLAĞI
HAZIRLAMA VE DÜZENLEME YÖNETİMİ İÇİN
KONTROL LİSTESİ**

SIGMA BELGESİ No. 15, 1997

Bu belge Avrupa Birliğinin maddi yardımları ile hazırlanmıştır. Burada açıklanan görüşler asla Avrupa Birliğinin resmi fikirlerini yansıtan görüşler olarak yorumlanmamalıdır. Bu görüşlerin, OECD'nin ve ona üye ülkelerin ya da Sigma Programına katılan yararlanıcı ülkelerin görüşlerini yansıtmaması gerekmektedir.

SIGMA PROGRAMI

SIGMA – Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinde Yönetişim ve Yönetimin İyileştirilmesi için Destek – OECD, OECD'nin Geçiş Ekonomileri ile İşbirliği Merkezi ile Avrupa Birliği'nin Phare Programının ortak bir girişimidir. Bu girişim, geçiş sürecindeki on üç ülkenin kamu yönetimi reformu çabalarını desteklemekte ve ağırlıklı olarak Phare tarafından finanse edilmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı OECD, gelişmiş pazar ekonomisine sahip 29 demokratik ülkenin dahil olduğu hükümetler arası bir kuruluştur. Merkez, Örgütün geniş bir yelpazedeki ekonomik sorunlara ilişkin tavsiye ve yardımlarını Orta ve Doğu Avrupa ile eski Sovyetler Birliği'ndeki reform sürecinden geçmekte olan ülkelere yöneltmektedir. Phare, Orta ve Doğu Avrupa'daki ortağı olan ülkelere, bu ülkeler Avrupa Birliği'ne üyelik sorumluluklarını yerine getirmeye hazır hale gelene kadar onları desteklemek için hibe finansmanı sağlamaktadır.

Phare ve SIGMA aynı ülkelere hizmet etmektedir: Arnavutluk , Bosna-Hersek., Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Makedonya Cumhuriyeti (Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti), Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya.

1992'de kurulan SIGMA, OECD'nin, politika yapanlara kamu yönetimi konusunda bilgi ve uzman analizleri sunan ve kamu sektörü yöneticileri arasındaki iletişim ve deneyim alış-verişini kolaylaştıran Kamu Yönetimi Servisi dahilinde faaliyetlerini gerçekleştirir. SIGMA, yararlanıcı ülkelere, deneyimli kamu yöneticilerine, karşılaştırmalı bilgilere ve Kamu Yönetimi Servisi ile ilgili teknik bilgiye erişim olanağı sunar.

SIGMA'nın amaçları:

- İyi yönetim arayışındaki yararlanıcı ülkelere, idari etkinliklerini geliştirme ve kamu sektörü çalışanlarının demokratik değerlere, etiğe ve hukukun üstünlüğüne bağlılığını arttırmaya yönelik çabalarında yardımcı olmak,
- uluslararasılaşmanın ve Avrupa Birliğine entegrasyon planlarının beraberinde getirdiği güçlüklerin aşılabilmesi için merkezi yönetim seviyesinde yerel kapasitelerin geliştirilmesine yardımcı olmak ve
- yararlanıcı ülkelere kamu yönetimi reformu konusunda yardımcı olmak ve hibe çalışmalarının eşgüdümüne katkıda bulunmak üzere Avrupa Birliği ve diğer hibe sağlayıcıların girişimlerini desteklemek

Bu girişim bağlamındaki tüm çalışmalarda hükümetler arası işbirliğinin kolaylaştırılmasına yüksek öncelik verilir. Bu uygulama, Orta ve Doğu Avrupa'daki kamu idaresi uygulayıcılarının kendi içlerinde ve diğer demokrasilerdeki meslektaşlarıyla aralarında iletişim ağlarının oluşturulmasına yönelik lojistik destek sağlamayı da içerir.

SIGMA beş teknik alanda çalışmaktadır: İdari Reform ve Ulusal Stratejiler, Politika-yapma Sürecinin Yönetimi, Harcama Yönetimi, Kamu Hizmeti Yönetimi ve İdari Gözetim. Ayrıca kamu yönetimi konularındaki yayınları ve bilgisayar ortamındaki malzemeleri yaygınlaştıran bir Bilgi Hizmetleri Birimi vardır.

SIGMA konusunda daha fazla bilgi için sitemize başvurunuz:

<http://www.sigmaweb.org>

Telif Hakkı OECD

OECD bu materyalin ticari olmayan amaçlarla kullanılmasına izin verir. Bu materyalin ticari kullanımına veya çeviri haklarına ilişkin tüm talepler rights@oecd.org'a iletilmelidir.

ÖNSÖZ

Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, giriş sürecinin bir parçası olarak, yasal çerçevelerini gözden geçirmek ve Avrupa Birliği standartlarına uyarlamak zorundadırlar. Bu durumdan dolayı, 'uygulanabilir' mevzütün hazırlanması önemli bir meseledir.

Bu kontrol listesini yayınlamakla SIGMA, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde kanun taslağı hazırlamaya yönelik kurumsal yapılanma, prosedürler ve tekniklerin değerlendirilmesi için metodolojik bir araç sağlamayı ve planlanan değişiklikler sözkonusu olduğunda işe yarayabilecek araçları tanımlamayı amaçlamaktadır. Kontrol listesinin dayandığı kaynak, hem OECD'ye üye olan ülkelerin hem de Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin deneyim ve uygulamalarıdır. Bu kontrol listesiyle amaçlanan, ne yapılması gerekenleri beyan etmek, ne de belli faaliyetlerin nasıl ele alınacağını göstermektir. Amaç bunlardan ziyade, hukuki açıdan iyi bir kalite düzeyini temin etmek için göz önünde bulundurulması gereken bir dizi konuyu oldukça ayrıntılı bir biçimde açıklamaktır. Doğal olarak bu konulardaki esas tercihler yerel koşulları yansıtmalıdır.

Bu yayın, SIGMA tarafından 1997'de başlatılan 'Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinde Kanun Taslağı Hazırlama ve Düzenleme Yönetimi' konulu bir proje için hazırlanan bir anket esas alınarak oluşturulmuştur. Söz konusu proje, yine SIGMA vasıtasıyla erişilebilecek olan 'Orta ve Doğu Avrupa'da Kanun Taslağı Hazırlama ve Düzenleme Yönetimi' adlı ayrı bir SIGMA belgesinin yayımlanmasını sağlamıştır. SIGMA'nın talebi üzerine İngiltere'deki Cardiff Üniversitesi'nden Prof. Keith Patchett tarafından yazılan kontrol listesi; politika geliştirme, kurumsal yapı, personel, kanun taslağı hazırlama süreci ve etki değerlendirilmesi konularında sorular içerir. Pratik ve metodolojik bir araç sağlamak için, kontrol listesinin yapısı, yasal enstrümanların gelişimini mümkün olduğunca kronolojik sıraya göre yansıtacak şekilde tasarlanmıştır.

Kontrol listesiyle, kanun taslağı hazırlamanın çeşitli boyutları konusunda daha da bilinçlenmeleri için, hem kanun taslağı hazırlama sürecini gözden geçirmekten ve organize etmekten sorumlu personele, hem de kanun taslağı hazırlayan personele yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Hedef kitle Orta ve Doğu Avrupa'daki kamu çalışanları olsa da, kanun taslağı hazırlama ve düzenleme yönetimi dünya genelindeki birçok demokraside mercek altında olduğundan, kontrol listesinin amacı bu bölge ile sınırlı değildir. Üstelik, kontrol listesi hibe sağlayıcılar için de yararlı bir araç olabilir.

Bu alandaki SIGMA faaliyetleri dahil, konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için lütfen aşağıdaki adresten Anke Freibert veya Michal Ben Gera ile irtibat kurunuz.

Ek 1'de, kontrol listesinde kullanılan terimlerden oluşan bir sözlükçe yer almaktadır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde AB standartlarına uygun bir düzenleme çerçevesinin oluşturulmasına büyük önem verilmekte olup, bu sadece ekonomik gelişmeyi desteklemeye değil, aynı zamanda vatandaşın refahını güvence altına almaya da yöneliktir. Bu amaca ulaşmak için sağlam bir kurumsal yapı oluşturmak, kanun taslağı hazırlamada vasıflı personelden yararlanmak, eşgüdüm ve istişare için etkin prosedürler belirlemek ve yeni yasal araçların olası etkilerinin yasalar kabul edilmeden önce değerlendirilmesini temin etmek önem taşır.

Birçok yararlanıcı ülke, son derece zor bir görev olan kanun taslağı hazırlamaya yönelik verimli ve etkili yapılar ve prosedürler oluşturma sürecinde SİGMA'dan yardım talep etmiştir. Taslak hazırlama ile ilgili can alıcı hususlar hakkında çalıştayların düzenlenmesinin yanı sıra, ülkelere öz değerlendirme yapma imkanı tanıyan ilave bir araç sağlamak amacıyla bu kontrol listesi oluşturulmuştur.

Bu kontrol listesi, mevzuat taslağı hazırlamayla ilgili yapıları, prosedürleri ve teknikleri değerlendirmenin yanı sıra değişiklikler planlanırken yararlı olabilecek metodolojileri tanımlamak için de kullanılabilir bir araç teşkil etmektedir. Kanun taslağı hazırlama süreci iki aşamadan oluşur; politika geliştirme ve kabul edilen politikayı yürürlüğe koyacak mevzuat metnini hazırlama. Kontrol listesi daha çok ikinci aşamayla ilgilidir.

Kontrol listesi, OECD ile Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin deneyimlerini esas alır. Liste hazırlanırken özellikle, OECD'nin Kamu Yönetimi Servisine (PUMA) bağlı Düzenleme Yönetimi ve Reform Grubu tarafından yürütülen çalışmalar ile AB'ye giriş sürecinde kanunların uyumlaştırılması konusunda AB Phare Programı'nda dile getirilen hususlar dikkate alınmıştır.

Kontrol listesi, kanun taslağı hazırlama sürecinin düzenlenmesinden veya gözden geçirilmesinden sorumlu herkes için pratik bir araç sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Bu nedenle, sadece düzenlemenin kendisiyle ilgili meseleleri değil, kurumsal ve personel teminiyle ilgili konuları da kapsar.

Yeterli personel temini dahil, taslak yapma işinin organizasyonu, iyi yasal araçların hazırlanmasının temelini oluşturur. Bunun yanı sıra, hem politika geliştirme hem de taslak hazırlama süreçleri boyunca çeşitli doğrulamalar yapmanın önemi kanıtlanmıştır.

Kontrol listesi, farklı bölümlerde aşağıdaki konuları kapsamaktadır:

- Politika Kontrolleri
- Kanun Taslağı Hazırlama Sürecinin Düzenlenmesi
- Birincil Mevzuat Taslağının Hazırlanması
- İkincil Mevzuat Taslağının Hazırlanması
- Taslak Mevzuata İlişkin Belli Doğrulamalar
- Mevzuatın Yayınlanması

Kanun Taslağı Hazırlama Sürecinin Düzenlenmesi başlığı altında yer alan sorular, düzenleme çerçevesi, kanun taslağı hazırlayan personel, taslakları doğrulamaya yönelik araçlar, bilgisayar teknolojisinin kullanımı ve istişare prosedürleri ile ilgilidir. Bundan sonraki iki bölüm, birincil ve ikincil mevzuat taslaklarının hazırlanmasıyla ilgilidir ve prosedürlerin ele alınması, görevlerin atanması, zamanlama ve her iki mevzuat türünün hazırlanmasında parlamentonun rolü hakkında dikkate alınması gereken meseleleri içermektedir.

Kanun taslağı hazırlama sürecinin sonunda ortaya net, tutarlı ve uygulanabilir yasal araçların çıkmasını temin edebilmek için, ilgili bölümde, mevzuatın ve yapılan değişikliklerin anayasaya, var olan kanunlara ve hukuk sistemine ve uluslararası yükümlülüklerle uygunluğu gibi konulara ilişkin bir dizi doğrulama ele alınmıştır.

Doğrulamalar ayrıca AB hukukuyla uyumlaştırma, yasal biçim, netlik, anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik ile de ilgilidir.

Taslak hazırlama sürecinde bir politika teklifinin detaylandırılması, başta öngörülenden daha geniş bir yelpazeye yayılan konuları kapsayan veya daha karmaşık düzenlemeler getiren bir mevzuat planının oluşmasına yol açabilir. Böylesi durumlarda, taslak hazırlandıktan sonra ikinci düzey politika doğrulamaları gerekli olabilir.

Mevzuatın kaynağı ve yayımlanmasına dair kontroller, mevzuat metninin nerede bulunabileceği (örneğin resmi gazete, veri tabanı), yayımlama gereklilikleri, sorumlu merciler, ilgili kesimlerin erişim olanakları ve bütçeleme gibi konuları kapsar.

İÇİNDEKİLER

SİGMA PROGRAMI.....	2
ÖNSÖZ.....	3
YÖNETİCİ ÖZETİ	4
GİRİŞ.....	8
POLİTİKA TEMELİ.....	9
A.POLİTİKA KONTROLLERİ	10
A1. Doğrulama prosedürleri ve araçları	10
A2. Düzenleme yaklaşımı	10
A3. İdari gereklilikler.....	11
A4. Etki kontrolleri	11
Maliyetler ve iktisadi etki.....	11
Verimlilik.....	12
Uygulanabilirlik.....	12
Uygulama.....	12
B. KANUN TASLAĞI HAZIRLAYAN TEŞKİLAT.	13
B1. Düzenleme çerçevesi	13
B2. Kanun taslağı hazırlayan personel	13
B3. Taslakların doğrulanmasına yönelik araçlar.....	14
B4. Bilgisayar teknolojisinin kullanılması.....	14
B5. İstişare prosedürleri	15
C. BİRİNCİL MEVZUAT TASLAĞININ HAZIRLANMASI.	15
C1. Yasama programı ve zaman çizelgeleri	15
C2. Kanun taslağı hazırlama süreci	16
C3. Birincil mevzuata ilişkin parlamento değerlendirmeleri.....	17
C4. Formaliteler.....	17
D. İKİNCİL MEVZUAT TASLAĞININ HAZIRLANMASI.	18
D1. İkincil mevzuatın hazırlanması için yetkililerden görüş alma	18
D2. İkincil mevzuatın oluşturulması.....	18
D3. İkincil mevzuatın hazırlanmasından sonraki prosedürler	19
D4. Parlamento eylemi	19
E. MEVZUAT TASLAĞINA İLİŞKİN BELLİ TEYİTLER.....	20
E1. Anayasaya Uygunluk	20
E2. Var olan yasa ve hukuki sisteme uygun olma	20
E3. AB hukukuna yaklaştırma.....	20
E4. Diğer uluslararası yükümlülüklerle uyum.....	21
E5. Uygulama kontrolleri.	21
E6. Hukuki biçim, netlik ve anlaşılabilirlikle ilgili kontrolleri.	22

E7. Kanun taslağının hazırlanmasından sonraki politika kontrolleri.....	22
F. MEVZUATIN YAYIMLANMASI.....	23
F1. Mevzuat kaynakları	23
F2. Mevzuat yayımlama	23
EK 1- Terimce	25
EK 2 – Düzenlemelerle İlgili Karar Alma Referans Kontrol Listesi.....	26

GİRİŞ

Prensipde yasa taslağı hazırlamanın iki aşaması vardır: politika geliştirme ve kabul edilen politikanın yürürlüğe girmesi için gerekli mevzuat metninin hazırlanması... İlk aşamada aşağıdaki gibi konularla ilgili önemli kararların alınması gerekir:

- olası politika seçeneklerinden hangisinin tercih edileceği;
- bu seçeneğin yasama dışı araçlar yerine mevzuat yoluyla hayata geçirilip geçirilmeyeceği;
- mevzuatı hangi mercilerin yürürlüğe koyacağı ve
- mevzuatta esas alınacak başlıca yaklaşımın ne olacağı ve bu yaklaşımı yürürlüğe koymak ve uygulanabilir kılmak için gerekli olan yasal ve idari mekanizmaların hangileri olduğu

Bu gibi sorulara ilişkin kararlar, mevzuat metni üzerinde etkili çalışmaların yapılabilmesi için önceden alınmış olmalıdır. Bu kararların verilmesi, uzmanlık gerektiren hukuki bilgi ve deneyim de dahil olmak üzere, ilgili konuda uzmanlığa sahip politika oluşturucuların görevidir.

İkinci aşamada, bu kilit politika kararları hukuki metinlere dönüştürülmelidir. Önemli konularla ilgili detaylı uzmanlık politikaları ve hukuki girdiler yine gerekli olacaktır. Politika ve idari gereklilikleri uygulanabilir, etkili ve net yasal kurallara dönüştürmek için farklı, uzmanlık gerektiren hukuki becerilere ihtiyaç duyulur. Deneyimli yasa hazırlayıcılar, uygun hukuki kavramları ve terminolojiyi mevzuat bağlamında nasıl kullanacakları ve mevzuat yapısı, biçim ve üslupla ilgili temel usulleri nasıl uygulayacakları konusunda son derece bilgilidirler.

Bazı sistemlerde bu iki aşama resmi olarak ayrı tutulabilir, ancak çoğu orta ve doğu Avrupa ülkesinde aynı bakanlık görevlileri veya çalışma grubu tarafından ele alınırlar.

Bu kontrol listesi daha çok bu iki aşamanın ikincisiyle ilgili olsa da, birinci kısım politika geliştirme açısından değerli kontrol türlerini ortaya koyar. Pek çok ülkede kanun taslağı hazırlayanlardan, hazırladıkları mevzuatı destekleyici, politika ile ilgili temel bilgileri kapsayan açıklama belgeleri (“gerekçeler”) hazırlamaları istenir.

POLİTİKA TEMELİ

OECD"ye üye ülkeler, belli meselelerin çözümlenmesi durumunda mevzuat kalitesinin büyük ölçüde iyileştirilebileceğini tespit etmiştir. 9 Mart 1995 tarihinde OECD Konseyi, düzenlemelerle ilgili eyleme geçilmesi planlandığında, aşağıdaki soruların her seferinde sorulmasını tavsiye etmiştir:

1. Sorun doğru şekilde tanımlanmış mıdır?
2. Devletin eyleme geçmesinin sebepleri ortaya koyulmuş mudur?
3. Yasal düzenleme devletin gerçekleştirebileceği en iyi eylem şekli midir?
4. Düzenleme için yasa dayanak var mıdır?
5. Bu eylemle ilgili devlet mercii (mercileri) hangisidir/hangileridir?
6. Düzenlemenin faydaları, sebep olacağı maliyetler dikkate alındığında, yeterli midir?
7. Sonuçların toplum genelindeki dağılımı şeffaf mıdır?
8. Düzenleme, kullanıcılar için net, tutarlı, anlaşılır ve erişilebilir midir?
9. Tüm ilgili tarafların görüşlerini sunma fırsatı olmuş mudur?
10. Uyum nasıl sağlanacaktır?

Önerilerin tamamı Ek 2'de belirtilmiştir.

Bunların çoğunun herhangi bir mevzuat hazırlanmadan önce cevaplanmış olması gereken önemli politika soruları olduğu (örn. 1-6, 10) ve hangisinin tercih edileceğinin belirlenmesi için her olası politika seçeneğiyle ilgili ayrı ayrı sorulabilecekleri açıktır. Öte yandan, 8. soru ancak mevzuat taslağı hazır olduğunda sorulabilir. Bazı durumlarda soru her iki aşamada da sorulabilir (örneğin 7 ve 9). Dahası, politika yapma aşamasında dikkate alınmış olsa da bir sorunun, bazen, taslak metindeki detaylı program ortaya çıkarken tekrar sorulması gerekebilir.

Nasıl ve ne zaman elde edildiklerine bakılmaksızın, bütün bu soruların cevapları kanun taslağı hazırlayanların yapacağı iş açısından önemlidir. Yanıtlar politika geliştirme aşamasında temin edilmemişse, kanun taslağı hazırlayanlar, taslak hazırlama sürecinde bunları talep etme durumunda kalabilecekleri gibi kendileri temin etme yoluna da gidebilir.

A. POLİTİKA KONTROLLERİ

OECD'ye üye ülkeler mevzuat hazırlama projelerinin uygulama öncesi bir değerlendirmesi kapsamında, kanunun güvenilirliğini, verimliliğini ve maliyet etkinliğini artırmak üzere aşağıdaki doğrulamalara başvurur. Bu doğrulamalar uygun olan durumlarda, - ister birincil mevzuat olsun, ister daha dar bir kapsamda da olsa ikincil mevzuat olsun - mevzuat çalışmalarını başlatmaktan sorumlu her organ tarafından ele alınmalıdır. Devlet tarafından uygulanan standart kanun taslağı hazırlama sürecine dahil edilmesi gereken bu doğrulamalar parlamentonun başlattığı mevzuat ve yasa değişikliği çalışmalarında parlamento tarafından da esas alınmalıdır.

Bu sorularda belli doğrulamaların en iyi nasıl yapılabileceğine (örn. bütün bakanlıklar için çalışan uzmanlardan oluşan merkezi bir organ tarafından mı, yoksa münferit bakanlıklardaki uzman birimleri tarafından mı) ilişkin araçlara veya bunların tek bir uygulama çerçevesinde mi ele alınması gerektiğine odaklanılmamaktadır. Bu, uzman kaynaklarının durumuna ve yerel teşkilatlandırılış biçimine bağlıdır.

A1. Doğrulama prosedürleri ve araçları

A1.1 Düzenlemelerde, özellikle merkezi olarak veya münferit bakanlıklar tarafından idare edileceklerse ve işin sözleşme yoluyla, örneğin harici kurum veya danışmanlara yaptırılması söz konusu olabilecekse, aşağıdaki doğrulamaların yapılmasından sorumlu kişi ve organlar tanımlanmakta mıdır?

A1.2 Gerekli özel yetkinliğin geliştirilebileceği belli bir devlet biriminin kurulması düşünülmüş müdür?

A1.3 Düzenlemelerde bu teyitlerin taslak hazırlama sürecinin hangi aşamasında gerçekleştirileceğine ilişkin (örneğin politika seçenekleri ele alınırken, veya belirli bir seçenek seçildiğinde veya kanun taslağı tamamlandığında ya da bu aşamaların birden fazlasında) yol gösteriliyor mu?

A1.4 Düzenlemelerde, özellikle proje teklifleriyle ilgili sorunların bulunduğu durumlarda izlenecek prosedürler tanımlanıyor mu?

A1.5 Düzenlemelerde, bakanlar kuruluna ve parlamentoya mevzuat taslaklarıyla birlikte sunulan gerekçelerin, bu teyitlerin yerine getirilmiş olduğuna dair resmi bir bildirim ve özellikle tahmin edilen maliyetler, mali etki ve bütçe üzerindeki etkilerle ilgili bilgiler içermesi gerektiği öngörülüyor mu?

A1.6 Parlamento tarafından başlatılan mevzuat taslağı ve yasa değişikliği hazırlama çalışmaları ile ilgili benzer kontrollerin yapılmasını temin etmek amacıyla resmi düzenlemeler tesis edilmiş midir?

A1.7 Mevzuata yönelik politika tekliflerinin uygulama öncesi değerlendirmesine yardımcı olacak resmi araçlar (örneğin bilgisayar modelleri, simülasyonlar, kontrol listeleri) kullanımda veya geliştirilmekte midir?

A1.8 Belli bir devlet organına veya devlet organlarına; uygulama öncesi değerlendirmelerden yararlanma konusunda diğer ülkelerin deneyimlerinin araştırılması, yerel kullanım için uygun araçların geliştirilmesi ve bu araçları kullanacak olanların bu araçların varlığından haberdar edilmesi sorumlulukları verilmiş midir?

A1.9 Devlet, resmi uygulama öncesi değerlendirmelerden yararlanma ile ilgili yurt içi ya da yurt dışında eğitim olanakları sağlamakta mıdır?

A2. Düzenleme yaklaşımı

A2.1 Çözülmesi gereken problemin kesin ve doğru olarak tanımlanmasını, nitelikleri ve boyutunun tam olarak saptanmasını, nedeninin politika yapanlar tarafından etraflıca anlaşılmasını ve politika hedeflerinin sağlam bir biçimde belirlenmesini güvence altına alacak prosedürler var mıdır?

A2.2 Politika hedeflerinin nasıl güvence altına alınabileceğini belirlemek amacıyla, bakanlıkların alternatif politika seçeneklerine ilişkin bir başlangıç analizi yapması ve bunları doğrulaması standart bir uygulama mıdır?

A2.3

- Konu mevcut yasa ile ele alınıyor veya ele alınabilecek olduğu için, veya
- mevzuat hazırlamaya gerek kalmadan (örn. sözleşme veya müzakere ve ilgili taraflarla anlaşma gibi idari yönergelerle) ele alınabileceği için, yeni mevzuatın gerçekten gerekli olup olmadığına dair belli bir kontrolün yapılması standart bir prosedür müdür?

A2.4 Politika yapma aşamalarında, yeni mevzuata yönelik politika teklifleri ve politika seçeneklerinin anayasanın gerekliliklerine uygunluğu doğrulanır mı?

A2.5 Politika yapma aşamalarında yeni mevzuata yönelik politika teklifleri ve politika seçeneklerinin mevcut yasalara ve hukuki yapılara uygunluğu doğrulanır mı?

A3. İdari gereklilikler

A3.1 Her yeni mevzuat projesiyle ilgili olarak, devlette, yeni programın uygulanabileceği en uygun merciin belirlenmesi standart bir uygulama mıdır?

A3.2 Her yeni mevzuat projesi için;

- a) yeni programı tam olarak işler kılmak için gereken kurumsal yapılar ve idari prosedürlerin hali hazırda mevcut olduğunu ve amaca hizmet etmekte yeterli olacağını veya
- b) eğer mevcut değilse, ya da yeterli olmadıkları düşünülüyorsa, etkin uygulama için ihtiyaç duyulan ek gerekliliklerin sağlanabileceğini tespiti yönelik kontrolleri gerçekleştirmek standart bir uygulama mıdır?

A3.3 Her yeni mevzuat projesiyle ilgili olarak;

- a) yeni bir programı tüm boyutlarıyla işler kılmak için uygun kaynakların, özellikle insan kaynaklarının halihazırda var olduğunu veya
- b) eğer mevcut değilse, sağlanması gereken kaynakları tespit için kontrollerin sürdürülmesi, standart uygulama mıdır?

A3.4 Bu doğrulama sürecinde, uygulama sürecinde bilgisayar destekli yönetimin uygulanıp uygulanmayacağına ve uygulanacaksa bunun hangi şekillerde olacağı konusuna özel olarak dikkat edilmesi gerekiyor mu?

A3.5 Eğer gerekiyorsa, (bilgisayar sistemleri ve bunlara dayalı eğitim çalışmaları tamamlanana kadar örneğin maliyetlerdeki çıkış veya iniş, ya da programın başlamasında meydana gelebilecek gecikmeler açısından) bilgisayar sistemi kullanımının işleyiş üzerindeki etkisini kontrol etmek standart bir uygulama mıdır?

A4. Etki kontrolleri

Maliyetler ve iktisadi etki

A4.1 Yeni mevzuat projeleriyle ilgili maliyet doğrulaması yapılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmış mıdır?

A4.2 Düzenlemelerde, bir maliyet değerlendirmesinin uygun olduğu mevzuat projesi türleri ve özellikle hangi durumlarda bu değerlendirmenin mutlaka yapılması gerektiği öngörülüyor mu?

A4.3 Yeni mevzuat projelerinin devletin bütçesi üzerindeki etkisini, hem anapara hem de tekrar eden maliyetler bakımından değerlendiren, özellikle personel giderleriyle kurumsal giderlerin ele alındığı resmi prosedürler yapılandırılmış mıdır?

A4.4 Yeni mevzuat projelerinin diğer hükümet makamlarının (örneğin yerel yönetimler ya da vilayet mercilerinin) bütçeleri üzerindeki etkisini değerlendirmek için resmi prosedürler oluşturulmuş mudur?

A4.5 Düzenlemeler, maliyet değerlendirmelerinin

- a) özellikle büyük idari maliyetler ve anapara giderleri bakımından, yeni mevzuat projelerinden etkilenme olasılığı yüksek olan özel sektör organlarına olan finansal etkilerin ve
- b) yeni mevzuatın özel sektöre, örneğin yatırım stratejileri ve olası vergi indirimleri şeklindeki dolaylı finansal etkilerinin değerlendirmesini içermesini gerekli kılıyor mu?

A4.6 Düzenlemeler;

- a) maliyet değerlendirmelerinin, önerilen programın, genel olarak toplumdaki yükselen maliyetler bakımından etkilerinin bir değerlendirmesini içermesini gerekli kılıyor mu?
- b) bu tür artışların kabul edilebilir mi olduğunun yoksa kamu davranışlarında istenmeyen değişikliklere mi neden olacağını belirlenmesi için esas alınabilecek ölçütler konusunda yol gösteriyor mu ve

- c) yeni mevzuatın istihdam üzerindeki olası kısa, orta ve uzun vadeli etkilerinin değerlendirilmesini gerekli kılıyor mu?

A4.7 Devletin tahmin edilen maliyetlerin gerçekçi olup olmadığını uygulama sonrası değerlendirmeler neticesinde tespit etmesini sağlamaya yönelik prosedürler var mı?

Verimlilik

A4.8 Düzenlemeler, teklif edilen bir mevzuat programının, hedefine varıp varamayacağını değerlendirmek için kontroller yapılmasını gerekli kılıyor mu?

A4.9 Bu doğrulama özellikle

- a) programın hedefine asgari maliyetle ulaşıp ulaşamayacağını denetlemek ve
b) verimli olmayan etkilere veya istenmeyen ya da uygun olmayan sonuçlara neden olup olmayacağını görmek amacıyla tasarlanmış mıdır?

A4.10 Bu doğrulama, özellikle mevcut kanunun yetersizliklerini belirtip yeni programın durumu nasıl daha iyiye taşıyacağını gösteren, (uygun sayısal veriler içeren) yeni mevzuattan beklenen yararları ortaya koyan bir bildirinin hazırlanmasını da içeriyor mu?

Uygulanabilirlik

A4.11 Teklif edilen bir mevzuat programının gerçekten

- a) istenen yararları istenen yararlanıcılara ulaştırıp ulaştıramayacağını ve
b) uygulayıcı idarenin operasyonel ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamayacağını belirlemeye yönelik kontrollerin yapılması öngörülmekte midir?

A4.12 Bu doğrulama, programın kamu idaresini gereksiz veya aşırı bürokrasiye ya da gereğinden karmaşık idari prosedürlere itip itmediğini ele alan bir inceleme içeriyor mu?

A4.13 Bu doğrulama, programın uygulanmasının özel sektörü gereksiz veya uygunsuz ölçüde karmaşık prosedürlere ya da ayrıntılı uyum düzenlemelerine (örneğin resmi izin alma) boğup boğmayacağı konusunda bir inceleme içeriyor mu?

A4.14 Bu doğrulama, programın, kamu yönetimi veya özel sektörde maliyet-etkin olmayan talepler yaratıp yaratmayacağını, yani ekonomik bakımdan elde edilecek faydalarla taleplerin orantısal olarak örtüşüp örtüşmediğini ele alan bir değerlendirme içeriyor mu?

A4.15 Bu doğrulama, programın, hem doğrudan hedef aldığı kişilere, hem dolaylı olarak üçüncü şahıslara, ilave masraf ya da kısıtlamalar veya kar kaybı, kişisel kayıp veya ekonomik fırsat kaybı bakımından, olası etkilerinin bir değerlendirmesini içeriyor mu?

A4.16 Bu doğrulama, programın, idarede yolsuzluk olanaklarına (örneğin lisans almak için memurlara yasa dışı ödeme yapmaya) yol açıp açmayacağına ilişkin bir inceleme içeriyor mu?

A4.17 Bu doğrulama, uygulamaya koyulduğunda programın toplum tarafından onaylanması olasılığının ve (hem amaçlanan yönde hem istenmeyen yönde) davranış değişiklikleri şeklindeki olası toplum tepkisinin bir değerlendirmesini içeriyor mu?

Uygulama

A4.18 Mevzuata uygunluğun hangi yöntemlerle sağlanacağı ve

- a) mevzuat programının etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak için gerekecek yasal hükümler ile
b) seçilen uygulama metoduna işlerlik kazandırmak için ihtiyaç duyulan insan kaynakları, kurumsal kaynaklar ve mali kaynakları belirleme konularının özellikle ele alınması gerekiyor mu?

A4.19 Uyumun sağlanması, mevzuat programının yürürlüğe konması ve anlaşmazlıkların hükme bağlanması için önerilen yöntemlerin etkili, adil, tutarlı ve uygulanışı itibarıyla açık olup olmadığının değerlendirilmesi için özel bir kontrolün yapılması gerekiyor mu?

A4.2 Önerilen uyum, uygulama hükme bağlama yöntemlerinin ilgili kişilerin güvenini ve işbirliğini artırıcı özellikte ve onların uyum kapasiteleri dahilinde olup olmadığını belirlemek için özel bir kontrol gerekiyor mu?

B. KANUN TASLAĞI HAZIRLAYAN TEŞKİLAT

B1. Düzenleme çerçevesi

B1.1 Mevzuat taslağı hazırlarken izlenecek prosedür ve gereklilikleri şart koşan düzenlemeler var mıdır? Geçişten bu yana revize edilmiş midirler?

B1.2 Bu düzenlemeler, tüm mevzuat taslağı hazırlayanlar tarafından kullanılan tek bir düzenleyici araçta (mevzuat, yönerge veya el kitabı gibi) toplanmış mıdır?

B1.3 Bu düzenlemeler, taslak hazırlamada izlenecek standart prosedürleri ve biçim, format, taslak hazırlama tarzı ve mevzuatın işleyişi konularındaki standart gereklilikleri ortaya koyuyor mu?

B1.4 Herhangi bir devlet organı (örn. bir bakan) bu prosedürlerle gereklilikleri oluşturmaktan ve güncellemekten ve bunların ortaya koydukları ortak standartlara her bakanlıkta taslak hazırlayanların uymasını sağlamaktan sorumlu mudur?

B1.5 Bu amaçlarla düzenleme kontrol listeleri kullanılmakta veya oluşturulmakta mıdır?

B1.6 Herhangi bir parlamento veya yargı organı, özel olarak, mevzuat taslağı hazırlamada standartlara tutarlılıkla uyulduğunu doğrulamakla yükümlü müdür?

B1.7 Düzenleme çerçevesinin gözetilmesiyle ve/veya bakanlıklar tarafından üstlenilen taslak hazırlama faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlamaya sorumlu tutulan belli bir hükümet organı (örneğin kıdemli bir bakan) var mıdır?

B2. Kanun Taslağı Hazırlayan Personel

B2.1 Kanun taslağı hazırlama, her bakanlığın zaman zaman ihtiyaç duyduğu ve en iyi sistemli eğitim ve gerçek deneyim yoluyla edinilen uzmanlık vasıflarını gerektiren, uzmanlara özgü bir hukuki beceri olarak algılanıyor mu?

B2.2 Mevzuat hazırlama sorumluluğu olan her devlet organının (örn. Bakanlık) ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda deneyimli kanun taslağı hazırlayan personeli / kanun taslağı hazırlayan kişiye erişimi var mı?

B2.3 Parlatonun, taslak mevzuat hazırlamaya başlama veya tasarılar da yapılacak değişiklikleri hazırlama süreçlerinde kendi kanun taslağı hazırlama ihtiyaçlarını veya komisyonlarının ya da üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda deneyimli kanun taslağı hazırlayan personeli / kanun taslağı hazırlayan kişiye erişimi var mı?

B2.4 Bakanlık bütçeleri kanun taslağı hazırlayacak personelin istihdamı için özel fonlar sağlasa kanun taslağı hazırlama için gereken kaynakların temini kolaylaştırılmış olur muydu?

B2.5 Kanun taslağı hazırlama sürecinde rol oynayacak kişilerin kendilerine verilen görevleri üstlenebilmeleri için gerekli olan uzmanlık ve eğitim düzeyine sahip olmasını sağlamak adına gereken adımlar atılıyor mu?

B2.6 Devlet hizmetlerinin şartları ve koşulları açısından, kanun taslağı hazırlayanların sahip olması gereken özel beceriler ve uzmanlık bilgilerine özel bir takdirle yaklaşılmasının faydası olur mu? Özellikle de, kanun taslağı hazırlayanların terfi imkanları ve görevleri kapsamındaki diğer ilerlemelerden olanaklarından yararlanma fırsatları bulunuyor mu?

B2.7 Kanun taslağı hazırlama sürecine dahil olan görevlilerin kanun taslağı hazırlamadaki yetkinliği resmi olarak ve belli aralıklarla değerlendirmeye tabi tutuluyor mu (örn. Performans değerlendirmesi yoluyla)?

B2.8 Kanun taslağı hazırlaması beklenebilecek kişilerin hepsi kanun taslağı hazırlamak için gereken uzmanlık becerilerini edinmek üzere temel bir eğitim alıyor mu?

B2.9 Kanun taslağı hazırlayanların becerilerini geliştirmek üzere zaman zaman eğitimlere katılmaları sağlanıyor mu?

B2.10 Kanun taslağı hazırlama sürecine yeni katılmış olanların veya deneyimi kısıtlı olanların, kanun taslağı hazırlamada daha deneyimli görevlilerle birlikte veya onların denetimi altında çalışmalarına olanak sağlayan düzenlemeler var mı?

B2.11 Devlet hizmetlerinin dışındaki danışmanların veya diğer uzmanların kanun taslağı hazırlamak üzere hangi durumlarda istihdam edilebileceğine dair tek tip bir politika var mı? Bakanlığa bağlı kanun taslağı hazırlayan kişiler yerine bu kişilerin hizmetlerinden yararlanılmasının maliyetleri/faydaları düzenli olarak değerlendirmeye tabi tutuluyor mu?

B2.12 Bu gibi danışmanların veya uzmanların kanun taslağı hazırlamada yetkin olmasını ve mevzuatın hazırlanmasında esas olan gereklilikler ve standartlar hakkında bilgili olmasını temin edici adımlar atılıyor mu?

B2.13 Kanun taslağı hazırlayanların yaptığı işin kalitesi (bakanlıkta da olsa, dışarıdan da olsa) bakanlıktaki üst düzey bir görevli tarafından izleniyor mu? Özellikle de, bakanlık taslakları tamamlanmış saymadan önce her bir taslak hatasız olduğuna dair özel olarak bir teyit sürecinden geçiyor mu?

B2.14 Kanun taslağı hazırlayanların hangi mevzuatla ilgili çalışma yaptıklarının açıklanması veya netleştirilmesi için kanun taslağı hazırlayanların parlamento komisyonlarıyla veya benzer komisyonlarla görüşmeleri sağlanıyor mu?

B3. Taslakların doğrulanmasına yönelik araçlar

B3.1 Mevzuat taslaklarının değerlendirilmesine yardımcı olmak üzere kullanılan veya geliştirilmekte olan resmi araçlar bulunuyor mu (örn. konu içeriği ile ilgili kontrol listeleri veya kalite standartları)?

B3.2 Kanun taslağı hazırlama kontrollerinin sistemli olarak yapılmasına ilişkin diğer ülkelerin deneyimlerini araştırmaktan ve yerel kullanım için uygun araçları geliştirmekten sorumlu bir devlet organı bulunuyor mu?

B3.3 Mevzuat hazırlamada özellikle modelleme, algoritma, akış şeması veya diğer önemli yolak analizlerinden yararlanılıyor mu veya yararlanılması düşünülüyor mu?

B3.4 Diğer ülkelerin mevzuatlarının politika yapıcılar için bir model olarak ya da kanun taslağı hazırlayanlar için bir mevzuat emsali olarak kullanılmasına ilişkin resmi kılavuzlar var mı?

B4. Bilgisayar teknolojisinin kullanılması

B4.1 Kanun taslağı hazırlama sürecinde bilgisayar teknolojisinin kapsamlı bir biçimde kullanılması bir devlet politikası mıdır?

B4.2 Kanun taslağı hazırlayanlara, taslakların doğrudan bilgisayar üzerinde yazılabilmesini sağlamak üzere, münhasıran kendilerinin kullanmaları için kişisel birer bilgisayar temin ediliyor mu?

B4.3 Kanun taslağı hazırlayanların hepsi aynı kelim-işlem paketini kullanıyor mu? Bu standart bir uygulama mı, yoksa kanun taslağı hazırlamada kullanmak için özel bir paket geliştirilmesi yönünde adımlar atılıyor mu?

B4.4 Kanun taslağı hazırlayanların değişiklikten etkilenen kanunları veya geçmişteki emsalleri araştırmak amacıyla çevirim içi ortamda erişebileceği, halihazırda kullanılmakta olan resmi bir elektronik mevzuat veri tabanı var mı?

B4.5 Resmi bir veri tabanı yoksa, kanun taslağı hazırlayanların bakanlıklarının sorumluluklarına ilişkin bir mevzuat veri tabanına çevirim içi ortamda erişimi var mı?

B4.6 Devletin matbaasının modern, elektronik basım ekipmanı var mı?

B4.7 Kanun taslağı hazırlayanların hazırlamış oldukları taslak mevzuat metnini ilave dizgicilik gerektirmeden mevzuatın basılmasını sağlayan bir formatta (örn. disket üzerinde veya çevirim içi ortamda) devletin matbaasına iletmesi teknik olarak mümkün mü?

B5. İstişare prosedürleri

B5.1 Aşağıdakileri şart koşan düzenlemeler yapılmış bulunuyor mu:

- a) etkilenen kişilerle istişare sürecini belirleyen standart prosedürler, bu kişilere verilecek bilgilerin neler olduğu ve bu kişilerin yanıtlarının nasıl alınacağı ve ne kadar süre içinde değerlendirileceği;

- b) söz konusu istişarenin etkili, adil ve açık olmasının nasıl sağlanacağı ve
- c) istişare prosedürlerine uyumun nasıl izleneceği ve zorunlu işler bu prosedürlerin nasıl icra edileceği

B5.2 Halka mevzuat teklifleri veya mevzuat taslaklarıyla ilgili yorum yapma fırsatının verilmesi için yapılmış resmi düzenlemeler var mı, özellikle de; kamunun dikkatinin mevzuat tekliflerine nasıl çekileceğini ve tepkilerinin ne şekilde isteneceğini, alınacağını ve değerlendirileceğini öngören düzenlemeler yapılmış mı?

B5.3 Belli konularda yeni kanunların oluşturulmasına yardımcı olmak üzere daimi veya geçici danışma gruplarından yararlanılıyor mu?

B5.4 Parlamento tarafından başlatılan mevzuat süreçleriyle ilgili olarak bir istişare sürecinin izlenmesini sağlayan resmi düzenlemeler var mı?

B5.5 Düzenlemelerde, bakanlar kuruluna ve parlamentoya ibraz edilen gerekçelerin, taslak hazırlama sürecinde danışılmış olan organlarla ilgili bir beyanat içermesi gerektiği öngörülüyor mu?

C. BİRİNCİL MEVZUATIN TASLAĞININ HAZIRLANMASI

C1. Yasama programı ve zaman çizelgeleri

C1.1 Devlet (örn. Bakanlar kurulu aracılığıyla) Parliamentonun gelecek oturumlarında değerlendirilmek üzere hazırlanacak resmi bir yasa tasarısı programı üzerinde karar kılıyor mu?

C1.2 Devletin, bir sonraki mevzuat programı çerçevesinde, bakanlıkların rekabet halindeki talepleri arasından hangi mevzuat projelerine öncelik verilmesi gerektiğine karar vermesini sağlayan resmi bir prosedürü var mı (örn. Bakanlar kurulunun bir komitesi tarafından yapılacak değerlendirmeler)?

C1.3 Devletin mevzuatla ilgili önceliklerin belirlenmesi ve bir sonraki yasama programının kararlaştırılması için şart koştuğu bir yıllık zaman çizelgesi bulunuyor mu?

C1.4 Yasama programı, ancak acil durumlarda sapsmalara olanak tanımak üzere, gelecek parlamento oturumları için devletin mevzuatla ilgili önceliklerini ortaya koyuyor mu?

C1.5 Bu program ilgili bakanlıkların mevzuat taslaklarını etkili bir biçimde hazırlamalarını sağlayacak şekilde, yeterince uzun bir süreyi kapsıyor mu (örn. en az bir yıl)?

C1.6 Taslak hazırlama sürecinin başlamasına izin verilmeden önce devlet her yeni mevzuat projesinin politika hedeflerini toplu olarak (örn. bakanlar kurulu aracılığıyla) onaylıyor veya teyit ediyor mu?

C1.7 Yasama programında yasa tasarılarının hazırlanması için genel bir zaman çizelgesi oluşturuluyor mu? Bunun uygulanışı merkezi olarak koordine edilip uyum merkezi olarak izleniyor mu?

C1.8 Bir bakanlıkta hazırlanan her yasa tasarısı, taslağın tamamlanmasının ardından ilgili bakan tarafından resmi olarak onaylanıyor mu?

C1.9 Tamamlanmış yasa tasarılarının parlamentoya sunulmadan önce devlete ibraz edilip devlet tarafından (örn. bakanlar kurulu) toplu olarak kabul edilmesi gerekiyor mu?

C1.10 Taslağın devlet tarafından onaylanmasından önce, tutarlılıklarının tespiti için başta onaylanan politika hedefleri ile nihai mevzuat taslağı arasında resmi bir mukayese yapılıyor mu (örn. Bakanlar kurulunun bir komitesi tarafından)?

C1.11 Bakanlar kuruluna ibraz edilen her yasa tasarısına mevzuatın hedefleri ile kullanılan mekanizmaları tanımlayan ve gerçekleştirilen teyitler ile bunların sonuçlarını gösteren ayrıntılı açıklayıcı yazılar (örn. gerekçe) eşlik ediyor mu (bu kontrol listesinin A ve E kısımlarına bakınız)?

C1.12 Bir yasa tasarısının parlamentoya sunulmasının zamanlamasına devlet toplu olarak karar veriyor mu (örn. bakanlar kurulu aracılığıyla)?

C1.13 Devlet parlamentonun yasama faaliyetlerini etkili bir biçimde programlayabilmesi için belli yasa tasarılarının sunulmasına ilişkin parlamentoya gereken bildirimleri sağlıyor mu?

C1.14 Devlet adına yasa tasarısını parlamentoya sunmaktan ve parlamentoda yasa tasarısını açıklayıp savunmaktan sorumlu kişilere yasama hedefleri ve planı ile ilgili kapsamlı bir brifing veriliyor mu?

C1.15 Kanun taslağı hazırlayanların bir yasa tasarısıyla ilgili çalışmalar yaparken, taslağın parlamento tarafından değerlendirmeye alınmasından önce ve sonra bu kişilere kanun taslağı hazırlama ile ilgili gereken briefingleri yapmasını sağlamaya yönelik yeterli ölçüde düzenleme var mı?

C2. Kanun taslağı hazırlama süreci

C2.1 Bakanlıklarda bakanlığın tasarılarını hazırlamaktan sorumlu olarak kanun taslağı hazırlayacak kişilerin seçilmesi ve görevlendirilmesi için net bir şekilde tanımlanmış düzenlemeler var mı?

C2.2 Geniş kapsamlı veya karmaşık bir konuyla ilgili bir yasa tasarısı hazırlanırken, kanun taslağı hazırlamada uzmanlaşmış görevlilerin yanı sıra konuyla ilgili özel yetkinliği olan görevlilerin sürece dahil edilmesi izlenen bir uygulama şekli midir (örn. sorumlu bakanlıkta bir “tasarı ekibi” veya çalışma grubu kurularak veya başka araçlardan yararlanarak)?

C2.3 Bakanlıkların bir tasarı ekibinin çalışmalarına bakanlık dışından, özellikle de devlet dışından kişilerin iştirakini ne zaman sağlayabileceğine dair net kılavuzlar (izin verilen harcamalarla ilgili talimatlar dahil) var mıdır?

C2.4 Bakanlıkta her yasa tasarısının tamamlanış zamanına ilişkin bir zaman çizelgesi var mıdır? Özellikle de, ilgili mevzuat için muhtemelen gerekli olacak sayıda taslağın hazırlanması, değerlendirilmesi ve istişare edilmesi için gerekli olan süre dikkate alınıyor mu?

C2.5 Yasa tasarısı ekibinin özellikle de potansiyel operasyonel sorunları çözme amacıyla, bir yasa tasarısı metninin hazırlanmasına ilişkin sistemli çalışmalara başlanmadan önce, yeni mevzuatın hedeflerini, metodolojisini ve planını netleştirmesi standart bir uygulama mıdır?

C2.6 Hedefler, metodoloji ve plan netleştirildikten sonra, tasarı ekibi veya bakanlık yetkililerince değerlendirilmeye tabi tutulmak üzere yasa tasarısının metninin hazırlanmasına ilişkin sorumluluk bütünüyle kanun taslağı hazırlayana mı verilir?

C2.7 Mevzuatın içeriği hakkında tasarı ekibinin diğer bakanlıklara ne zaman, hangi aşamalarda ve hangi araçlardan yararlanarak danışabileceği veya danışması gerektiğine ilişkin net kılavuzlar (izin verilen harcamalara ilişkin talimatlar dahil) var mı?

C2.8 Bir yasa tasarısının farklı taslaklarına ilişkin olarak devlet dışındaki çıkar grupları veya uzmanlardan ne zaman ve kimlerden yorum istenebileceği veya istenmesi gerektiğiyle ilgili net kılavuzlar var mı? Bu kılavuzlar talep edilen yorumların ne zaman sağlanması gerektiğine dair bir zaman çerçevesinin belirlenmesini öngörüyor mu?

C2.9 Bir yasa tasarısının metninin hangi durumlarda devletin gizli belgesi olarak ele alınması gerektiğine ve bir taslağın parlamentoya sunulmasından önce o taslakla ilgili devlet dışından kişilerin yorumda bulunmasına kimin hangi koşullarda izin verebileceğine dair net kılavuzlar var mı?

C2.10 Mevzuat taslaklarını inceleyerek içerik, sunum veya baskı hatalarını tespit etmekten kimin sorumlu olduğuna dair standart talimatlar oluşturulmuş bulunuyor mu? Örneğin, nihayet parlamento tarafından kabul edilen versiyon da dahil olmak üzere yasa tasarısının tüm versiyonlarının okunup düzeltilmesinden kimin sorumlu olduğu belli mi?

C2.11 Parlamantonun veya parlamentodaki siyasi grupların (a) teklif edilen bir yasa tasarısına ilişkin politika ve yasama planını ve/ veya (b) yasa tasarısının parlamentoya resmi olarak sunulmasından önceki şekil, yapı ve hazırlanış biçimini değerlendirip yorumlamasına yönelik herhangi bir prosedür bulunuyor mu?

C3. Birincil mevzuata ilişkin parlamento değerlendirmeleri

C3.1 Bir yasa tasarısının parlamento tarafından ilk içerik değerlendirmesinin yapılmasından önce parlamento üyelerine yasa tasarısının içeriğini incelemeleri ve ilgili taraflara danışmaları için yeterli süre tanınmıyor mu? Özellikle de, parlamentodaki usul kuralları bu bağlamda hükümler içeriyor mu?

C3.2 Yasa tasarılarıyla birlikte, parlamentoya sunulmaları hakkında yeterli açıklayıcı bilgi (örn. gerekçe) sağlanıyor mu? Bunun ne içermesi gerektiği ve hazırlanmasından kimin sorumlu olduğuyla ilgili standart kılavuzlar var mı?

C3.3 Söz konusu gerekçeler yayımlanıyor ya da kamu üyelerinin erişimine açık tutuluyor mu (tasarının incelenmesi için veya mevzuat yürürlüğe girdiğinde)?

C3.4 Parlamento üyelerinin, parlamentoda bir yasa tasarısını etkili bir biçimde inceleyebilmeleri için, özellikle yasa tasarısıyla reforma tabi tutulması veya değiştirilmesi amaçlanan kanunun varolan içeriği ve eksiklikleri ile ilgili yasal danışmanlık ve yardım almalarına olanak sağlanıyor mu (örn. parlamentonun sekreteryası tarafından)?

C3.5 Parlamentodaki usul kuralları, parlamentonun, bir yasa tasarısını değerlendirirken bakanlık görevlilerinden, dışarıdaki uzmanlardan veya kamunun bilgilendirilmiş üyelerinden kanıt almalarına imkan veriyor mu?

C3.6 Parlamento üyelerinin parlamentoda sunulmak üzere kendi yasa değişikliklerini veya yasa tasarılarını hazırlamalarında desteklenmesine yönelik kanun taslağı hazırlama yardımı ve danışmanlık hizmet almasına imkan tanınıyor mu (örn. parlamentonun sekreteryası tarafından)?

C3.7 Parlamento tarafından yasa tasarılarında değişiklik yapılması teklif edildiğinde bu değişikliklerin ilgili tasarının hedefleri ve diliyle tutarlı bir biçimde yapılmasını sağlayacak yeterli düzenlemeler var mı?

C3.8 Parlamentonun usul kuralları yasa tasarılarında yapılacak değişikliklerin parlamentoda değerlendirmeye alınmalarından önce hangi süreler içinde tebliğ edilmesi gerektiğini şart koşuyor mu? Bu süreler devletin ve parlamento üyelerinin bir yasa değişikliğinin etkilerini incelemelerine olanak tanıyacak uzunlukta mı?

C3.9 Usul kuralları devlete, parlamento üyeleri tarafından sunulan yasa tasarılarının ve değişikliklerin incelenmesi ve görüşlerinin resmi olarak parlamentoya rapor edilmesi için yeterli olanak tanıyor mu?

C3.10 Eğer parlamento kendi yasa tasarısını sunacak olursa, parlamentonun tasarımı hazırlarken, örn. yasama girişimlerinde dikkate alınması gereken devletle ilgili mali ve operasyonel kısıtlamalardan haberdar edilmesini sağlayacak resmi süreçler var mı?

C3.11 Devletin baştaki tasarıya uyguladıklarına benzer teyitleri etkilemek üzere, parlamento tarafından başlatılan tasarıların ve değişikliklerin maruz tutulabileceği resmi mekanizmalar var mıdır?

C3.12 Kanun taslağı hazırlayan bakanlığın resmi görevlilerinin (özellikle de kanun taslağı hazırlayanların) yasa tasarılarının parlamentodaki ilerleyişini izlemeleri standart bir uygulama mıdır?

C3.13 Eğer devlet parlamentoya sunulmuş bulunan bir yasa tasarısının veya parlamento nezdinde yasa değişikliğinin değiştirilmesi gerektiğine ilişkin bir sonuca varırsa, parlamentodaki usul kuralları kanun taslağını hazırlayan bakanlığın kendi yasa değişikliğini öne sürmesine olanak tanır mı?

C4. Formaliteler

C4.1 Var olan mevzuatı değiştiren yasa tasarıları mevzuatın tam olarak hangi kısımlarının değişikliğe tabi olacağını net bir şekilde tanımlar mı ve yapılan değişikliğin şartlarını net bir şekilde ortaya koyar mı? Özellikle de, mevzuatta yapılan değişiklikler mevzuatın *metni* üzerinde yapılan belli farklılıklar, eklemeler ve çıkarmalar biçiminde midir?

C4.2 Mali boyutları olan (örn. harcama ve vergilendirme) mevzuat hükümleriyle ilgili nelere dikkat edilmesi gerektiğini tanımlayan standart kurallar var mı?

C4.3 Mevzuatın kendi içinde net bir şekilde öngörülüyorsa, mevzuatın *ne zaman* yürürlüğe gireceğini ortaya koyan standart hukuki kurallar var mı?

C4.4 Mevzuatın yürürlüğe girmesini sağlamak amacıyla devlet talimatlarından yararlanılmasını ve böyle bir yetkinin hangi şekillerde kullanılabileceğini düzenleyen standart hukuki kurallar var mı?

C4.5 Standart hukuki kurallar mevzuatın belli bir süre içinde yürürlüğe girmemesi durumunda otomatikman geçerliliğini yitireceğini öngörüyor mu?

D. İKİNCİL MEVZUAT TASLAĞININ HAZIRLANMASI

D1. İkincil mevzuatın hazırlanması için yetkililerden görüş alma

D1.1 Birincil mevzuatın uygulanması için ikincil mevzuata başvurmanın gerekli olacağı ve olmayacağı belirlenmiş amaçlar veya konular var mıdır? Özellikle de, düzenlemelerde, önemli veya tartışmalı politika içeriği olması muhtemel konuların birincil mevzuata göre ele alınması gerektiği öngörülüyor mu?

D1.2 Birincil mevzuatın uygulanması için ikincil mevzuata ihtiyaç duyulduğunda, birincil mevzuat çerçevesinde ikincil mevzuatın hazırlanması ile ilgili yetkinin açıklanması ve bu yetkinin atfedildiği organın belirtilmesi standart bir uygulama mıdır?

D1.3 Genel olarak kanunlar, devlet organlarının ikincil mevzuat hazırlama yetkilerini kullanmalarına ilişkin kısıtlamalar veya şartlar öngörür mü?

D1.4 İkincil mevzuat hazırlama yetkisinin kullanılmasına ilişkin kısıtlamaların birincil mevzuatla getirilmesi standart bir uygulama mıdır (örn. bu yetkinin kullanımının açıkça belirtilmiş amaçlarla kısıtlanması gibi yollarla)? Özellikle de, birincil mevzuat genellikle ikincil mevzuat hazırlanırken uyulması gereken zorunlu prosedürleri şart koşar mı (örn. istişare hakkında)?

D1.5 Birincil mevzuatın taslağının hazırlanması sürecinde ihtiyaç duyulması muhtemel tüm ikincil mevzuatın hazırlanabilmesi için yeterli yasal yetkinin sağlanıp sağlanmadığını kontrol etmek standart bir uygulama mıdır?

D1.6 Birincil mevzuat taslağı hazırlama sürecinde, ikincil mevzuat hazırlama yetkisinin verilmesi durumunun anayasaya uygun olup olmadığı kontrol ediliyor mu?

D1.7 Bir mevzuat programının etkinleştirilmesi için birincil mevzuatın ikincil mevzuat aracılığıyla uygulanacağı durumlarda, gerekli ikincil mevzuatın tamamı hazırlanmadan birincil mevzuatın yürürlüğe girmemesini sağlamak üzere kontroller yapılıyor mu?

D2. İkincil mevzuatın oluşturulması

D2.1 Düzenlemeler belli bir alandaki birincil mevzuatın uygulanması amacıyla ikincil mevzuatın hazırlanması gerektiğine kimlerin karar vereceğini, ikincil mevzuat oluşturulurken kimlerin atılacak resmi adımlara yön vereceğini ve herhangi bir durumun devletin toplu rızasını gerektirip gerektirmediğini kimlerin belirleyeceğini öngörüyor mu?

D2.2 Birincil mevzuatın politikasını geliştiren bakanlık yetkilileriyle ikincil mevzuatın içeriğini belirlemeye yönlendirilen kişiler genellikle aynı kişiler midir? Bu aşamada kanun taslağı hazırlayan bir görevli sürece dahil midir?

D2.3 Bir bakanlıkta ikincil mevzuatın hazırlanması genellikle kanun taslağı hazırlayan görevlilerce mi üstlenilir?

Mümkünse bu işin birincil mevzuatı hazırlayan tarafından yapılmasını sağlamak için adımlar atılır mı?

D2.4 Düzenlemelerde ikincil mevzuatla ilgili tartışmalara dahil edilmesi gereken diğer devlet organları (ilgili bakanlık içindeki veya diğer bakanlıklar içindeki) belirtiliyor mu?

D2.5 Etkilenen taraflar veya özel çıkar gruplarıyla yapılabilecek istişarelere ilişkin düzenlemelerle ortaya koyulan herhangi bir gereklilik var mı?

D2.6 İç istişarenin ve kamu ile istişarenin kanun hazırlama sürecinin hangi aşamasında gerçekleşmesi ve nasıl yapılması gerektiği düzenlemelerde yer alıyor mu?

D2.7 Kamu için önem taşıyan ikincil mevzuatın resmi olarak kesinleştirilmesinden önce belli bir süre zarfı içinde kamunun yorumlarının alınması için yayımlanıp yayımlanmaması gerektiğine dair özel bir değerlendirme yapılıyor mu?

D2.8 Özellikle aşağıdakileri belirlemek için yapılacak kontrolleri öngören şartlar olmak üzere, düzenlemeler, kanun taslağı hazırlayanların ikincil mevzuatı hazırlarken dikkat etmeleri gereken resmi gereklilikleri şart koşuyor mu:

- a) talep edilen ikincil mevzuatı hazırlamak için gereken hukuki yetkinin olup olmadığı;
- b) teklif edilen mevzuat içeriğinin uygulanan birincil mevzuatla tutarlı olup olmadığı ve
- c) ikincil mevzuatın diğer kanunlarla çelişip çelişmediği?

D2.9 Düzenlemelerde kanun taslağı hazırlayanların ikincil mevzuat taslağı hazırlarken uymaları beklenen özellikle biçim ve üslupla ilgili kurallar belirtiliyor mu?

D2.10 Düzenlemelerde, hangi durumlarda ikincil mevzuatın bakanlar kurulunun onayına sunulması ve destekleyici belgelerin sağlanması gerektiği öngörülüyor mu?

D2.11 Düzenlemelerde bir taslak aracın hangi resmi eylemler sonucu yürürlükteki bir kanuna dönüştürüldüğü öngörülüyor mu (örn. bir bakanın imzası ve ardından *Resmi Gazetede* yayımlanma)?

D3. İkincil mevzuatın hazırlanmasından sonraki prosedürler

D3.1 İkincil mevzuat hazırlandıktan sonra geçerlilik veya biçimle ilgili nihai kontrolü yapma ve özellikle eksiklik veya hata olan araçlar için ilgili organın yetkilerini öngörme sorumluluğu verilmiş olan bir organ (toplu olarak devlet için veya münferit bakanlıklar içinde) var mı?

D3.2 Bütün ikincil mevzuatın merkezi olarak kaydedilmesi gerektiğine dair, bu kaydın kim tarafından nasıl tutulması gerektiğinin ve hangi detayların kaydedilmesi gerektiğinin öngörüldüğü hukuki bir gereklilik var mı?

D3.3 Belli birincil mevzuatla bağlantılı olarak hazırlanmış ve yürürlüğe girmiş olan tüm ikincil mevzuata ilişkin resmi bir endeks veya benzeri bir kılavuz derleyip yayımlamakla görevli bir devlet organı var mı?

D3.4 Düzenlemelerde ikincil mevzuatın hazırlandıktan ne kadar süre sonra yayımlanması gerektiği öngörülüyor mu?

D3.5 Belli istisnaları olsa da ikincil mevzuatın yürürlükteki kanuna dönüşmeden önce ilk olarak yayımlanmasının şart olduğuna dair hukuki bir gereklilik var mı? Yoksa, ikincil mevzuatın yayımlanmadan önce kullanılmasına ilişkin kanunun getirdiği kısıtlamalar var mı?

D4. Parlamento eylemi

D4.1 Düzenlemelere göre belli ikincil mevzuat düzenlemelerinin parlamentoya gönderilmesi ya da rapor edilmesi gerekiyor mu (örn. politika içeriği veya tartışmalı tabiatından dolayı), gerekiyorsa konuyla ilgili iletişimin nasıl ve ne kadar süre içinde kurulması gerekiyor?

D4.2 İkincil mevzuatın parlamento tarafından ne zaman teyit edilmesi veya reddedilmesi gerektiğine dair standart gereklilikler var mı?

D4.3 Parlamentodaki usul kuralları ikincil mevzuatın parlamentonun girişimiyle incelenebileceği veya tartışılabileceğine dair hükümler içeriyor mu?

D4.4 Parlamentonun hükümet tarafından hazırlanmış ikincil mevzuatı değişikliğe tabi tutma yetkisi var mı? Usul kuralları böylesi yasa değişikliklerin ne şekilde öne sürülebileceği ve dikkate alınabileceğine dair hükümler içeriyor mu ve hükümetin yanıt vermesine olanak tanıyor mu?

D4.5 Parlamentonun ikincil mevzuat sürecini başlatma yetkisi varsa, gerekli araçlar kanun taslağı hazırlamada deneyimli kişilerce hazırlanmış bulunuyor mu?

D4.6 Parlamento tarafından oluşturulan araçların parlamento onayı verilmeden önce yorum alınması için ilgili bakanlığa ibraz edilmesine ilişkin bir prosedür var mı? Mevzuatın maliyetinin ve iktisadi etkisinin taslak hazırlama sürecinde bütünüyle irdelenmesini temin edecek bir prosedür var mı?

D4.7 Parlamento ikincil mevzuat hazırlama yetkilerinin ne şekilde kullanıldığını incelemek üzere bir komite kurmuş mudur? Usul kuralları bu organa etkin yetkiler sağlamakta mıdır?

E. MEVZUAT TASLAĞINA İLİŞKİN BELLİ TEYİTLER

Aşağıdaki doğrulamalar mevzuat taslağı hazırlanırken hazırlanan mevzuatın net, tutarlı, anlaşılır ve uygulanabilir kanunlar içeren bir hukuki araç olarak niteliğinin iyileştirilmesi amacıyla, OECD'ye üye ülkelerde kullanılmaktadır. Bunlar, -birincil olsun, ikincil olsun - mevzuat taslağı hazırlamaktan sorumlu herkes tarafından uygulanmalıdır. Aynı zamanda hükümet içinde ve parlamentoda başlatılan mevzuat ve mevzuat değişikliği çalışmaları açısından taslak hazırlama sürecinin standart öğeleri olmalıdır.

E1. Anayasaya Uygunluk

E1.1 Mevzuatın çeşitli taslak metinleri (birincil veya ikincil) taslak hazırlama aşamalarında, anayasanın şartlarıyla uyumlarının tespiti için özel olarak teyit sürecine tabi tutuluyor mu?

E1.2 Özellikle de belli anayasa hükümlerine (örn. insan haklarıyla veya vatandaşların haklarıyla ilgili olanlara) uygunluk teyit ediliyor mu?

E1.3 Parlamento, parlamento tarafından teklif edilen mevzuat taslaklarının veya yasa değişikliklerinin anayasanın şartlarına uygunluğunun teyidini sağlayan resmi düzenlemeler tesis etmiş bulunuyor mu?

E1.4 Düzenlemelerde bu teyide dair bulgu ve sonuçların nasıl ve kime bildirilmesi gerektiği ve güçlükler tespit edildiğinde hangi eylemlere başvurulabileceği öngörülüyor mu?

E2. Var olan yasa ve hukuki sisteme uygun olma

E2.1 Kanun taslağı hazırlama süreci başlamadan önce, yeni mevzuatın gerekli olup olmadığının ve konunun var olan kanun çerçevesinde ya da mevzuat hazırlamayı gerektirmeyen diğer yöntemlerle ele alınıp alınmayacağına teyidi için özel bir kontrol yapılıyor mu?

E2.2 Kanun taslağı hazırlama aşaması süresince belli bir mevzuatın (birincil veya ikincil) her taslak metninin var olan kanunla, yasal yapılarla ve prosedürlerle tutarlılığı, kanun taslağını hazırlayanlar tarafından özel olarak teyit ediliyor mu?

E2.3 Aşağıdakilerin teyidi için resmi düzenlemeler yapılmış bulunuyor mu?:

- a) kanun taslağının çevre standartlarının öngörüldüğü var olan hukuki gerekliliklere uygunluğu ve
- b) teklif edilen mevzuatın uygulanmasının çevrenin korunmasıyla ilgili var olan ulusal standartlara uygun olması

E2.4 Düzenlemelerde, yeni mevzuatın taslağının hazırlanma sürecinin sonunda, aşağıdakilerin kesinleştirilmesi ve hükme bağlanması için, kanun taslağı hazırlayanların özel incelemelerde bulunması gerektiği öngörülüyor mu:

- a) var olan kanunun yürürlükten kaldırılması veya değiştirilmesi gereken tüm hükümleri ve
- b) yeni mevzuat ile var olan kanun arasında hukuki devamlılığın temini için eklenmesi gereken ilave hükümler

E3. AB hukukuna yaklaştırma

E3.1 Var olan veya yeni mevzuatın AB kanunları ile tutarlılığının kontrolü için herhangi bir metodoloji tasarlanmış bulunuyor mu?

E3.2 Düzenlemelerde bu teyide tabi tutulacak mevzuat türleri (yasama araçları hiyerarşisinde) ve AB kanunuyla uyum kontrol edilirken esas alınacak ölçütler öngörülüyor mu?

E3.3 Kontrole tabi tutulacak taslakları seçmekten ve bu taslaklar için ilgili ölçütleri uygulamaktan sorumlu organ veya organlar düzenlemelerde net bir biçimde tanımlanıyor mu?

E3.4 Mevzuatın AB kanunun belli bir boyutuna uymadığı düşünülüyorsa izlenmesi gereken prosedür düzenlemelerde öngörülüyor mu? Geçerli AB kanununa uymayan taslak mevzuatla ilgili gerçekleştirilmesi gereken eylem hakkında nihai kararı vermesi gereken kurumun hangisi olduğu düzenlemelerde öngörülüyor mu?

E3.5 Düzenlemeler bakanlar kuruluna iletilen tüm mevzuat taslaklarının ilişinde bu amaçla bir teyit sürecinin gerçekleştirildiğini doğrulayan ve mevzuatın AB hukukuna ne derece uygun olduğunu ortaya koyan bir beyanat (örn. bir uyum belgesi) olmasını öngörüyor mu?

E3.6 Parlamento tarafından teklif edilen mevzuat taslaklarının veya yasa değişikliklerinin AB hukukuna uygunluğunun teyit edildiğinden emin olunması için gerekli resmi düzenlemeler tesis edilmiş midir?

E4. Diğer uluslararası yükümlülüklerle uyum

E4.1 Mevzuat taslağının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle tutarlı olduğunun teyidi için gerekli resmi düzenlemeler özel olarak tesis edilmiş midir?

E4.2 Taslak mevzuatın, bu mevzuatta ele alınan konuyu etkileyebilecek halihazırda imzalanmış veya imzalanması muhtemel diğer anlaşma yükümlülükleriyle (örn. çevresel konularla ilgili anlaşmalar, ILO – Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri) tutarlılığının teyidi için gerekli resmi düzenlemeler tesis edilmiş midir?

E4.3 Düzenlemelerde bu teyitten sorumlu kişi veya kurumlar tanımlanmakta mıdır? Özellikle tutarsızlıkların ortaya çıktığı durumlarda hangi usullerin izlenmesi gerektiği öngörülmekte midir?

E4.4 Düzenlemelerde bakanlar kuruluna iletilen tüm mevzuat taslaklarına, bu amaca yönelik doğrulama çalışmalarının yapıldığına ve mevzuatın anlaşma hukukuna uygun olduğuna dair bir açıklamanın iliştilmesi şart koşuluyor mu?

E4.5 Parlatentonun girişimiyle yapılan mevzuat taslaklarının veya yasa değışikliklerinin anlaşma hukukuyla uyumunun teyidini temin etmek için gerekli resmi düzenlemeler tesis edilmiş midir?

E5. Uygulama kontrolleri

E5.1 Mevzuat taslağını hazırlayanlar, taslağın, planın bütünüyle uygulanması ve idaresinin tamamen hayata geçirilmesini temin etmek için gerekli tüm hukuki hükümleri içerip içermediğini belirlemek üzere, taslağı sistemli bir biçimde kontrol ediyor mu?

E5.2 Yeni mevzuata uyumun hangi yöntemlerle güvence altına alınacağı ve mevzuat planının verimli bir biçimde uygulanmasını sağlamak için gerekli hukuki hükümlerin belirlenmesi üzerinde özel olarak duruluyor mu?

E5.3 Uyumun sağlanması, mevzuat planının uygulanması ve anlaşmazlıkların hükme bağlanması için önerilen yöntemlerin etkili, adil, tutarlı ve uygulanışları itibariye açık olup olmadıklarını değerlendirmek için özel bir kontrol gerekiyor mu?

E5.4 Kabul edilen uyum, uygulama ve hükme bağlama yöntemlerinin bunlardan etkilenenlerin ve uyum yetkisi içinde olanların güvenini ve işbirliğini muhtemelen temin edip edemeyeceğini belirlemek için özel bir kontrol gerekiyor mu?

E5.5 Kanun taslağı hazırlayanların mevzuat dilinin mahkemelerin mevzuat planı çerçevesinde ortaya çıkan meseleleri hükme bağlamaya ve anlaşmazlıkları çözümlenmeye yönelik işleyişini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını özel olarak kontrol etmeleri öngörülüyor mu?

E5.6 Taslağın uygulanması için gereken insan kaynaklarının, kurumsal ve mali kaynakların tespiti ve kaynakların ne derece iyileştirilmesi gerekebileceğinin ve bunun nasıl gerçekleştirilebileceğinin belirlenmesi için özel bir kontrol öngörülüyor mu?

E5.7 Bu doğrulamaların parlamento tarafından başlatılan mevzuat veya hükümet veya parlamento girişimiyle yapılmış mevzuat değışikliği çalışmalarısıyla ilgili olarak gerçekleştirilmesini teyit edecek resmi düzenlemeler var mıdır?

E5.8 Düzenlemelere göre bakanlar kuruluna ve parlamentoya ibraz edilen gerekçeler bu doğrulamaların yapılmış olduğunu gösteren resmi bir bildirim içermeli midir?

E6. Hukuki biçim, netlik ve anlaşılabilirlikle ilgili kontrolleri

E6.1 Özellikle aşağıdakilerle ilgili olmak üzere, düzenlemelerde, kanun taslağı hazırlayanların uyması beklenen standart formlar şart koşuluyor mu:

- birincil ve ikincil mevzuat araçlarının biçimleri (örn. başlık, numaralandırma araçlarının şekli ve iç kısımların bölünmesi ve numaralandırılması);
- açılış ve kapanış formülleri ve hedefler, işleyiş ve uygulama ile ilgili teknik hükümler;
- belli mevzuat hükmü türlerinin konumlandırılması (örn. diğer mevzuatın uygulanması, feshi veya değışikliğe tabi tutulmasıyla ve geçici hükümlerle ilgili);
- belli mevzuat hükümleri için kullanılacak formlar (örn. cezai hükümler, yasada değışiklik yapan veya ilga edici nitelikteki hükümler); ve
- metin düzeni ve basım stilleri

E6.2 Düzenlemelerde mevzuat metninin oluşturulmasında izlenmesi gereken standart taslak hazırlama uygulamaları öngörülüyor mu (örn. mevzuat yapısı, yazım üslubu, terminoloji, tanımlar, iç tutarlılık ve belirsizliklerden kaçınma)?

E6.3 Devlette ve parlamentoda görevli kanun taslağı hazırlayan kişilerin aynı formları ve aynı standart taslak hazırlama uygulamalarını esas almalarını sağlayan resmi düzenlemeler var mı?

E6.4 Devlet mevzuatla ilgili olarak aşağıdakileri öngören resmi bir politika tesis etmiş midir:

- a) mevzuatın anlaşılması ve ele alınması kolay olacak şekilde hazırlanması;
- b) içeriğinin sıralanışının net olması;
- c) gereksiz hukuki terimler içermemesi; ve
- d) mevzuatın etkilediği insanların standart olarak kullandığı dilde yazılmış olması

E6.5 Yeni hazırlanan bütün mevzuat örneklerinin bu standartlara uygunluğunu sistemli bir biçimde teyit etmeye yönelik resmi düzenlemeler yapılmış mıdır?

E6.6 Kanun taslağı hazırlayanlar bu hedefleri gerçekleştirmek için özel olarak tasarlanmış anlaşmalar hazırlamayı kabul etmeye teşvik edilir mi?

E6.7 Mevzuatın daha erişilebilir kılınması adına, kanun taslağı hazırlama sürecinin, özellikle de lisan ve üslup açısından niteliksel olarak iyileştirilmesinin ne şekilde mümkün olabileceğini belirleme sorumluluğunun verilmiş olduğu birisi var mıdır?

E7. Kanun taslağının hazırlanmasından sonraki politika kontrolleri

Kanun taslağı hazırlama sürecinde bir politika teklifi üzerinde çalışılması sonucu başta planlanandan daha kapsamlı konuları içeren ya da daha karmaşık düzenlemeler sağlayan bir mevzuat planı oluşabilir. Böylesi durumlarda bir taslağın hazırlanmasından sonra ikinci düzey politika teyitlerinde bulunmak uygun olabilir. Bu teyitlere genellikle birincil mevzuata eşlik eden gerekçelerin tamamlanması için de ihtiyaç duyulabilir.

Bu kontroller özellikle bu kontrol listesinde daha önce aşağıdaki başlıklar altında ele alınmış konularla ilgili olacaktır:

1. idari gereklilikler: A3.2-3
2. maliyet ve iktisadi etki: A4.3-5
3. verimlilik: A4.9
4. uygulanabilirlik: A4.11-16
5. uygulama: A4.19-20.

E7.1 Düzenlemeler, tamamlanmış bulunan mevzuat taslaklarının bakanlar kurulu tarafından kabul edilip parlamentoya ibraz edilmeden önce, yeni politika teyitlerine ne zaman tabi tutulacağını öngörüyor mu (örn. önemli toplumsal veya iktisadi etkileri olma olasılığı yüksek taslaklar)?

E7.2 Bu taslakların gözden geçirilme sürecinde kanun taslağı hazırlayanların taslakların sonuçlarını dikkate alabilmesi için, doğrulamaları yapacak ilgili organa taslakların iletilmesini sağlayan prosedürler var mı?

F. MEVZUATIN YAYIMLANMASI

F1. Mevzuat kaynakları

F1.1 Yasa tasarıları dahil olmak üzere asıl resmi mevzuat metinlerinin yayımlandığı resmi bir yayım aracı (örn. *Resmi/Ulusal Gazete*) var mı?

F1.2 Düzenlemelere göre birincil ve ikincil her mevzuat oluşturulur oluşturulmaz bu gazetede yayımlanmalı mıdır?

F1.3 Düzenlemelerde tüm birincil ve ikincil mevzuatın yıllık olarak yeniden yayımlanması öngörülüyor mu?

F1.4 Eksiksiz bir arşivin oluşturulması ve tutulmasına olanak sağlayacak şekilde tüm birincil ve ikincil mevzuat için merkezi bir kayıt sistemi kurulmuş mudur?

F1.5 Devlet tarafından elektronik bir mevzuat veri tabanı sağlandıysa ya da böyle bir veri tabanının hazırlanması düşünülüyorsa:

a) bu veri tabanındaki mevzuat içeriğinin asıl haliyle kalmasının devlet tarafından garanti edilmesi için gereken adımlar atılmış mıdır ve

b) devlet görevlilerinin yanı sıra avukatlara, hakimlere ve kamuya çevirim-içi ortamda erişim olanağı sağlanacak mıdır?

F1.6 Düzenlemelere göre birincil ve ikincil mevzuatın bir konsolidasyonunun düzenli aralıklarla hazırlanması ve yayımlanması gerekiyor mu (yayımlama tarihinde yürürlükte bulunan tüm kanunları içerecek şekilde)?

F1.7 Önemli ölçüde değişikliğe tabi tutulan herhangi bir mevzuatın asıl biçimiyle, konsolide bir şekilde yeniden basılmasına yönelik düzenlemeler var mı?

F1.8 Yürürlükte olan mevzuatın nerede, ne zaman ve ne kadar süre önce değişikliğe tabi tutulduğunu gösteren resmi, güncel bir endeksin düzenli aralıklarla yayımlanması gerekiyor mu?

F1.9 Her bakanlıkta o bakanlığın yetki alanıyla ilgili konulardaki geçerli mevzuatın eksiksiz bir derleminin bulunması gerekiyor mu?

F1.10 Her bakanlığın yürürlükteki tüm mevzuata kolayca erişme olanağı var mı? Özellikle de, tüm kanun taslağı hazırlayanlar genel olarak mevzuatın tamamına erişebiliyor mu?

F1.11 Mevcut mevzuat külliyatının toplandığı ve yasal meslek mensuplarının ve kamunun erişim sağlayabildiği merkezler var mı? Bu külliyatın iyi koşullarda tutulmasını sağlayacak yeterli düzeyde kaynak ayrılıyor mu?

F1.12 Avukatlar ve özel sektör şirketleri yürürlükteki mevzuatın tamamını asıl haliyle kolaylıkla elde edebiliyor mu? Münferit yasal düzenleyici belgelerin nüshalarını genel olarak kamunun karşılayabileceği fiyatlarda elde etmek mümkün mü?

F1.13 Hükümet herhangi bir kimseyi veya kurumu aşağıdaki sorumlulukları yürütmek üzere görevlendirdi mi?

- a) mevcut mevzuatın durumunu inceleme altında tutmak (örn: mülga ve geçersiz kanunların kaldırılması için öneride bulunmak amacıyla) ve
- b) yürürlükteki birincil ve/veya ikincil mevzuatın düzenli aralıklarla birleştirilmesini ve birleşmiş halin yayınlanmasını sağlamak?

F2. Mevzuat yayımlama

F2.1 Düzenlemelerde, yasa tasarılarının hükümet tarafından onaylandıktan ve ya parlamento üyeleri tarafından hazırlanmaya başlatıldıktan sonra ve parlamentoya sunulmadan önce basılı hale getirilmesine ilişkin zaman bir çizelgesi öngörülüyor mu?

F2.2 Düzenlemelerde bir yasa tasarısının kanun taslağı hazırlama sürecinin hangi aşamasında yayımlanması ve ne zaman kamunun bilgisine sunulması (örn. satın alınmak üzere) ve kopyalarının kimlere otomatikman ücretsiz olarak temin edilmesi gerektiği öngörülüyor mu?

F2.3 Mevzuatın basım ve yayım maliyetlerinin kim tarafından karşılanacağı düzenlemelerde belirtiliyor mu (örn. toplu olarak devlet tarafından, münferit bakanlıklar tarafından, parlamento tarafından)?

F2.4 Mevzuat metni hazırlanıp nihai olarak yayınlanmadan önce metinde kimin, hangi koşullarda değişiklik yapma hakkı olduğu düzenlemede açık ve net olarak ifade edilmiş mi? (örn. basım hatalarının düzeltilmesi için)?

F2.5 Düzenlemelerde, mevzuatın hazırlandıktan veya yasalaştıktan sonra ne kadar süre içinde resmi olarak yayınlanacağı ve mevzuatın yayınlanmadan yürürlüğe girebileceği istisnai durumlar hükme bağlanmış mı?

EK 1- Terimce

Değişiklik yapan kanun: mevcut mevzuatın hükümlerini değiştirmek, kaldırmak veya mevzuata yeni hükümler eklemek veya var olan hükümleri yenileriyle değiştirmek suretiyle mevcut mevzuatın etkisini değiştiren mevzuat.

Kanunların yakınlaştırılması: mevcut mevzuatın içeriğini AB kanunlarının gereklikleri ile uyumlaştırma süreci.

Yasa tasarısı: meclis tarafından görüşülecek hale getirilmiş birincil mevzuat taslağı.

Mevzuatın birleştirilmesi: belirli bir konu üzerine, düzenli bir biçim takip ederek kapsamlı ve tutarlı bir mevzuat veya kural bütünü oluşturma süreci.

Ön değerlendirme: teklif edilen mevzuat yasallaştırılmadan önce, özelliklerinin nitel açıdan değerlendirilmesi süreci.

Kanun taslağı hazırlayıcı: yeni mevzuat metnini oluşturmak üzere görevlendirilmiş kişi (kamu personeli veya dışarıdan görevlendirilmiş olabilir).

Kanun taslağı hazırlama: Kanun yapma eyleminden önce, uygun yasal biçim ve tarz benimsenerek yeni politikaların mevzuat kapsamında yasal kurallara dönüştürülmesi süreci.

Mevzuat: meclis, hükümet veya (genellikle anayasa tarafından) kanun yapıcı araç çıkarma yetkisi verilmiş merci tarafından hazırlanan yazılı kanun.

Birincil mevzuat: Meclis (devlet için birincil kanun yapma yetkisi verilmiş organ) tarafından yapılan mevzuat

Düzenleyici çerçeve: mevzuat hazırlama sürecinde takip edilecek standart usuller ve taslak oluşturulurken uyulacak biçim ve tarz gibi yasal gereklikleri de içeren standart düzenlemeler (kanunun belirttiği şekilde).

düzenleme: davranışlara etki etmek amacıyla meclis, hükümet veya kamu idaresi tarafından yapılabilen her tür yasal araç (örn: birincil ve ikincil mevzuat gibi kanun niteliğinde araçlar ve genelge, yönerge, kılavuz ilke veya talimatlar gibi kanun niteliğinde olmayan araçlar).

düzenleme yönetimi: yeni mevzuatın geliştirilmesi, taslağının hazırlanması ve çıkarılması sürecinin sistemli yönetimi.

ikincil mevzuat: hükümet veya ikincil mevzuatın uygulanması için bu tür araçları çıkarma yetisi verilmiş başka bir yürütme organı tarafından çıkarılan kural koyucu araçlar (örn. kararnameler, yönetmelikler, kurallar, emirler).

doğrulama: bir politika teklifinin veya taslak mevzuatın belirli standartlara veya gerekli kalite koşullarına uyup uymadığını kontrol etmek için başvuru yapılan inceleme süreci.

EK 2 – Düzenlemelerle İlgili Karar Alma Referans Kontrol Listesi

OECD Konseyinin 9 Mart 1995 tarihli Önerisi

Düzenleme kararlarına ilişkin aşağıdaki on soru, OECD'ye üye ülkelerin, düzenlemelere ilişkin hukuki ve bulgulara dayalı temelini geliştirilmesi, seçeneklerin netleştirilmesi, yetkililere daha iyi kararlar vermelerinde yardımcı olunması, daha iyi düzenlenmiş ve daha öngörülebilir karar alma süreçlerinin kurulması, zamanın gerisinde kalmış veya artık gereksiz hale gelmiş var olan düzenlemelerin tespit edilmesi ve devlet eylemlerinin daha şeffaf kılınması yoluyla devlet düzenlemelerinin etkililiğini ve verimliliğini iyileştirmek için başvurduğu iyi karar alma ilkelerini yansıtmaktadır. Fakat bunların, bilgi toplama ve analiz etme, istişare süreçleri ve var olan düzenlemelerin sistemli değerlendirmesi gibi öğeleri içeren daha kapsamlı bir düzenleme yönetim sistemi çerçevesinde uygulanması gerekir.

1. Problem doğru biçimde tanımlanmış mıdır?

Tabiatı ve büyüklüğüne dair net bulgular sağlanarak ve neden meydana geldiği açıklanarak, çözülmesi gereken problem açık bir biçimde ortaya koyulmalıdır (etkilenen tarafların teşviklerinin belirlenmesi).

2. Devletin eylemi gerekçelendirilmiş midir?

Problemin tabiatı, eylemin faydaları ve maliyetleri (devlet verimliliğinin gerçekçi bir değerlendirmesine dayalı olarak) ve problemin çözülmesi için başvurulabilecek alternatif mekanizmalar dikkate alındığında devlet müdahalesinin gerekçelerinin anlaşılmasını sağlayan net kanıtlar bulunmalıdır. █

3. Düzenleme, hükümet eylemi için en iyi yöntem midir?

Düzenleme sürecinin erken aşamalarında, maliyetler, faydalar, toplum üzerindeki etkiler ve idari gereklilikler gibi ilgili hususlar göz önünde bulundurularak, düzenleyici ve düzenleyici olmayan çeşitli politika araçlarının bilgiye dayalı bir kıyaslaması yapılmalıdır.

4. Düzenleme için yasal dayanak var mı?

Düzenleme süreçleri, bütün düzenleyici kararların “hukukun üstünlüğü” ilkesine uymasını temin edecek şekilde yapılandırılmalıdır, bir başka deyişle, bütün düzenlemelerin daha üst düzey düzenlemeler tarafından yetkilendirilmesi, antlaşmanın yükümlülükler ile uyumlu olması ve kesinlik, orantısallık ve usul gerekliliklerine uygulanabilirlik gibi ilgili yasal ilkelere uymasını sağlamak için sorumluluklar açık ve net bir şekilde belirlenmelidir.

5. Bu eylem için uygun yönetim seviyesi (veya seviyeleri) nedir?

Düzenleyicilerin eyleme geçmek için en uygun yönetim kademesini belirlemesi veya birden fazla kademe söz konusu ise, bu yönetim kademeleri arasında etkin eşgüdüm sistemleri tasarlaması gerekmektedir.

6. Düzenlemenin getirdiği faydalar, maliyetlerinin gerekçelendirilmesine yardımcı oluyor mu?

Düzenleyiciler, her bir yasal düzenleme teklifinin ve olası alternatiflerin beklenen maliyetlerini ve faydalarını öngörmeli ve bu tahminleri karar vericilerin erişebileceği biçimde hazırlamalıdır. Hükümetin eylemlerinin maliyeti, eyleme geçilmeden önce getireceği faydalarla gerekçelendirilmelidir.

7. Etkilerin toplum üzerindeki etkisinin dağılımı şeffaf mı?

Düzenleyiciler, yasal düzenleme ile ortaya çıkacak maliyet ve faydaların sosyal gruplar arasındaki dağılımını, hükümet müdahalesinin dağıtıcı ve kaynak değerleri etkilediği ölçüde şeffaf hale getirmelidir.

8. Düzenleme, açık ve net, tutarlı ve anlaşılır mı? Kullanıcılarca erişilebilir mi?

Düzenleyiciler kuralların olası kullanıcılar tarafından anlaşılıp anlaşılmayacağını değerlendirmeli ve bu amaçla metnin ve kural yapısının mümkün olduğunca açık ve net olmasını sağlamalıdır.

9. İlgili bütün taraflar görüşlerini ifade etme fırsatı elde etti mi?

Yasal düzenlemeler açık ve şeffaf bir yöntem ile geliştirilmeli, iş dünyası ve sendikalar, diğer çıkar grupları ve hükümetin diğer kademeleri gibi ilgili tarafların görüşleri etkin bir şekilde ve zamanında alınmalıdır.

10. Uygunluk nasıl sağlanacak?

Düzenleyiciler, yasal düzenlemenin uygulanmasında araç görevi göreceк teşvik ve kurumları değerlendirmeli ve bunların en iyi şekilde kullanılmasını sağlayacak uygulama stratejileri tasarlamalıdır.